

8. BESPREKING PER SOORT.

Naast de door de CvZ. verzamelde gegevens is bij de soortbesprekingen in een aantal gevallen, voor vermelding van doodvondsten, gebruik gemaakt van het archief van Nederl. Stookolieslachtoffertellingen 1973 (in de tekst afgekort tot : arch.NS'73).

8.1. Duikers - Gaviidae

Najaar '73 was, evenals het voorgaande jaar, een nogal matig jaar wat betreft duikertrek. Behoudens enkele vroege meldingen, t.w. 10 juli 1 Roodkeelduiker Hbz., 12 juli 1 Roodkeelduiker Schev. en 17 juli 1 duiker spec. Texel, werden er tot eind september in feite nauwelijks duikers opgemerkt. Vanaf begin oktober worden echter toch regelmatig enige exemplaren gezien, hoewel steeds in bedroevend klein aantal. Najaar 1976 blijkt toch maar niet representatief te zijn voor "Nederlandse" duikertrek. Redelijk goede dagen zijn er pas in december met bijvoorbeeld:

8 dec.	9-11u.	34 exx.	Schev.	17 dec.	9-11u.	36 exx.	Schev.
10 dec.	8 $\frac{1}{2}$ -10 $\frac{1}{2}$ u.	43 exx.	Schev.	20 dec.	9-10u.	25 exx.	Hbz.
17 dec.	8 $\frac{1}{2}$ -10 $\frac{1}{2}$ u.	31 exx.	Hbz.	23 dec.	10 $\frac{1}{2}$ -11 $\frac{1}{2}$ u.	15 exx.	Hbz.

Uitzonderingen hierop zijn twee dagen in november:

25 nov. 9-12u. 52 exx. Schev. 26 nov. 10-11u. 29 exx. Texel
Langs de gehele Nederl. kust wordt vanaf begin november een duidelijke zuidwaartse trek geconstateerd. Alleen aan de Hbz. blijven de duikers steeds hardnekkig heen- en weer vliegen (toch ook grootste deel -Z.)

In totaal werd ruim 8 % van de duikers op soort gedetermineerd. Het ging bij de gedet. vogels in meer dan 80 % van de gevallen om de Roodkeelduiker (Gavia stellata), verder 16 % Parelduiker (G. arctica). Bij Scheveningen werden daarnaast op 12 dec. 2 IJs-/Geelsnavelduikers (G. immer/adamsii) opgemerkt.

Opvallend is een vondst eind juli op Terschelling van 2 (met olie bevulde) Roodkeelduikers (arch.NS'73).

Zie verder 4.2. , 5.2. en 6.2. in dit verslag.

8.2. Futen

Fuut - Podiceps cristatus

Van de Fuut is inmiddels al een duidelijk beeld ontstaan; steeds in klein aantal voor de kust aanwezig om dan bij een vorstinval, vaak massaal, de zee op te trekken. Zo ook dit najaar. Grafiek 6.3. laat dit bijzonder fraai zien. Opvallend is de reactie op de toch weinig omvangrijke vorstinval van begin december. Vooral aan de Zuid Holl. kust werden grote aantallen gezien:

6 dec.	104 exx. -Z. in 3 uur	Schev.
	100 exx. -Z. in 2 uur	H'wijk
7 dec.	8 $\frac{1}{2}$ -11 $\frac{1}{2}$ u. resp. 356-367-148 exx. -Z.	Schev.
8 dec.	1875 exx. -Z in 2 uur	Schev.

Binnen deze periode staan de aan de Hbz. en Waddenkust geregistreerde aantallen in geen verhouding.

8 dec. 52 exx. -Z. in 3 uur Hbz.

De in verslag nr. 13 (van Dijk'73) aangehaalde zuidwaartse trek gedurende oktober komt alleen tot uiting voor de Zuid Hollandse kust en in zekere mate voor de Waddenkust. Aan de Hbz. hebben de waarnemers voortdurend te maken met heen- en weer vliegende vogels.

Het ligt voor de hand dat de voor de Fuut specifieke "cold-rushes" uitvoeriger zullen worden besproken in verslag nr. 16 (zie Inleiding). Zie verder ook 5.3. en 6.3. in dit verslag.

Roodhalsfuut - Podiceps griseigena

De Roodhalsfuut is een soort die ten eerste veel minder regelmatig wordt opgemerkt dan de voorgaande soort maar bovendien niet van dergelijke "cold-rushes" vertoond (althans veel minder duidelijke). Opvallend is het geringe aantal waarnemingen aan de Waddenkust dit najaar (12x).

v.v. bespreking per soort

Slechts 3 uren van meer dan 4 exemplaren:

6 dec. 8½-9½ 12 exx. -Z. Schev.
25 dec. 10-11u. 6 exx. -N. Hbz.
11-12u. 7 exx. -N. Hbz.

Vroeger meldingen zijn:

7 jul. 1 ex. -Z. Hbz. 19 jul. 1 ex. -N. N'wijk
16 jul. 1 ex. tp. N'wijk 24 jul. 1 ex. -Z. N'wijk
18 jul. 1 zkl. -Z. Hbz.

daarnaast zijn 11 augustus waarnemingen vermeldeswaard (Z. Holl. 1x, Hbz. 4x en Waddenkust 6x).

"kleine" futen - Podiceps auritus/nigricollis

Ongeveer vanaf begin oktober verschijnen, nogal onregelmatig, "kleine" fuutjes voor de kust. Aan de Hbz. en de Waddenkust vooral in oktober, aan de Zuid Holl. kust meest in december. Zelden worden er meer dan 4 per uur genoteerd;

28 okt. 8-9u. 1-Z, 4-N. Texel 17 dec. 10½-11½u. 8 exx. tp. Hbz.

Van de (in totaal 48 %) gedetermineerde exemplaren ging het in 46 % van de gevallen om Geoorde Fuut (*Podiceps nigricollis*), overigens om de Kuifduiker (*P. auritus*) = 54 %. In hoeverre deze determinaties een goed beeld geven van de soortverhouding op zee is niet duidelijk (zie verslag nr. 14).

Dodaars - Tachybaptus ruficollis

Naast 14 december meldingen (Z. Holl. 13x, Hbz. 1x) alleen 3 waarnemingen in november.

12 nov. 1 ex. tp. Schev. 16 nov. 1 ex. -Z. Schev.
16 nov. 1 ex. tp. Schev.

Opvallend verder 22 dec. 10-11u. 7 exx. tp. Schev.

8.3. Stormvogels

Stormvogeltje - Hydrobates pelagicus

2 sep. 1 ex. -N. Hbz. 17 sep. 2 exx. -Z. Katwijk
17 sep. 1 ex. -Z. Vliet.

Vaal Stormvogeltje - Oceanodroma leucorhoa

De aantallen Vaal Stormvogeltjes waren dit najaar hoger dan ooit. Vooral in de periode 15-20 september werd de soort frappant regelmatig vastgesteld met als absolute uitschieter 17 september:

Texel, 8 exx. -Z. in 3 uur, Hbz., 6 exx. -Z. in 4 uur, Schev., 26 exx. -Z in 10 uur, Katwijk, 11 exx. -Z. in 5 uur, N'wijk, 13 exx. -Z in 7 uur. Totaal 64 exemplaren.

Opvallend is ook de 19e sept. op Ameland: 13 exx. -Z. in 5 uur.

Vaal Stormvogeltjes werden al met al de tweede helft van sept. vrijwel dagelijks vastgesteld t.w. 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 29 en 30 september. Dan volgt een pauze in de meldingen tot het op 22 oktober aan de Hbz. wéér gaat 'rommelen': 26 exx. -N en 5 exx. tp. in 7 uur.

Naast deze spectaculaire twee maanden slechts twee andere gevallen:

21 nov. 1 ex. -Z. Hbz. 23 nov. 1 ex. -Z. Hbz.

Er is één vondst bekend geworden t.w. 8 okt. 1 dood ex. bij Zandvoort (arch. NS '73). Zie verder 7.2. in dit verslag.

"stormvogeltje" - H. pelagicus/O. leucorhoa

Naast de bovenvermelde waarnemingen werd 19 maal "ongedet. stormvogeltje" opgegeven (Hierbij is een klein aantal afgewezen Stormvogeltjes (*H. pelagicus*)).

v.v. bespreking per soort

Noordse Stormvogel - Fulmarus glacialis

Ook het aantal Noordse Stormvogels was nogal groot dit najaar. Beste dagen zijn:

19 sep. 89 exx.-Z. in 5 uur Ameland

22 okt. 216 exx.-N. in 3 uur Texel

7½-17½u. resp. 4-5-9-29-49-37-56-10-3-2 exx.-N.
Hbz.

In de maanden september en oktober werden langs de totale kust uiterst regelmatig N. Stormvogels opgemerkt, vooral bij harde aanlandige wind. Daarnaast 28 juli-waarnemingen en 41 augustus-meldingen. Gedurende de beide echte wintermaanden wordt de soort slechts 7x genoteerd, allen in november. Verreweg de kleinste aantallen worden langs de Zuid Holl. kust gezien.

Op 16 okt. werd een exemplaar van de Intermediaire kleurfase opgemerkt aan de Hbz. terwijl een week later, op 22 okt., 3 noordvliegende vogels van de Donkere vorm passeren op dezelfde post.

Verrassend dit najaar was bovendien het aantal doodvondsten (arch. NS '73). Met name een telling eind juli op Terschelling waar niet minder dan 63 aangespoelde exemplaren werden geconstateerd. Totaal doodvondsten:

jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	TOT.
64	-	9	28	14	3	118 exx.

Hierbij ging het in 1 geval (Texel, 1 juli) om een Intermediair ex. Zie verder 6.5. in dit verslag.

Noordse Pijlstormvogel - Puffinus puffinus

In het licht van de aantallen stormvogelachtigen over de gehele linie bleef het aantal 'Noordse pijlen' toch wel wat onder de maat. Hoewel een tamelijk regelmatige passant werden toch zelden uurtotalen van meer dan 5 exx. bereikt. Frappant daarentegen zijn een aantal juliwaarnemingen:

6 jul. 14 exx.-N., 3 exx.-Z. in 6 uur Hbz. (harde NW-wind)

8 jul. 11½-12½ 4 exx.-N. IJm.

19 jul. 10-12u. 1 ex.-N., 1 ex.-Z. Hbz.

Over het algemeen is het voorkomen van deze soort najaar 1978 niet essentieel verschillend van voorgaande jaren. Op 17 sep. werd te katwijk een ex. van de ondersoort P.p. mauretanicus vastgesteld. Late waarnemingen: 15 & 17 nov., steeds 1 ex.-Z., Schev.

Grauwe Pijlstormvogel - Puffinus griseus

In verslag nr. 13 vermeld van Dijk ('73) al dat de uitdrukking "unieke aantallen" die hij in het verslag over 1976 (nr. 11.) had gebezigd wel snel achterhaald werd dankzij grote aantallen najaar '77. De waarnemingen, dit najaar laten zien dat het gebruik van dergelijke termen, zeker voor de Grauwe Pijlstormvogel, inderdaad gevaarlijk is. Onderstaande tabel geeft een indruk van de ontwikkelingen over de jaren '76 t/m '78:

najaar	1976	1977	1978
aantal	99	420	1140
teluren	1535	2131	2665
quotiënt	0,06	0,2	0,4

In hoeverre er sprake is van een stijgende tendens wat betreft de algemeenheid van deze soort zal de toekomst moeten leren.

Op 3 juli werd aan de Hbz. de eerste, zuidwaarts vliegende, Grauwe Pijlstormvogel waargenomen. Het duurde nog tot diep in augustus voor de soort regelmatig werd opgemerkt. September bracht ongekende aantallen voor de kust. De "ideale" weersomstandigheden zullen hier voor een niet onbelangrijk deel debet aan zijn geweest.

11 sep. 116 exx.-Z., 7 exx.-N. in 9 uur Hbz.

121 exx.-Z. in 7 uur Schev.

15 sep. 41 exx.-Z. in 5 uur Schev.

Hoewel geen geringe aantallen slaan de waarnemingen van E.V. Koopman op Ameland toch wel alles. Een dag die waarschijnlijk niet licht te verbeteren valt is 19 sep. aldaar: 11-14u. resp. 474-41-3 exx.-Z.

v.v. bespreking per soort

Deze dag werd bovendien verder langs de Nederl. kust 'niets bijzonders' gezien. Samen met de beschrijving van de waarnemer in kwestie ontstaat de indruk dat het hier om een , al dan niet verdrifte , groep is gegaan.

In oktober werden, ondanks diverse stormen, nog maar betrekkelijk weinig Grauwe Pijlstormvogels gezien (zie voor aantalsverloop de grafieken 6.4, 7.3. en 7.4.). De laatste exemplaren werden in de maand november opgemerkt:

16 nov.	3 exx.-Z.	Schev.	21 nov.	1 ex.-Z.	Hbz.
17 nov.	1 ex.-Z.	Hbz.	28 nov.	1 ex.-Z.	Hbz.
18 nov.	1 ex.-Z.				

Zie verder 5.4. , 6.4. , 7.3. en 7.4. in dit verslag.

Grote- of Kuhls Pijlstormvogel - Puffinus gravis/Calonectris diomedea

In 4 gevallen werd met zekerheid Grote Pijlstormvogel (P.gravis) vastgesteld:

28 jul.	1 ex.-Z.	Texel	4 sep.	1 ex.-N.	Hbz.
9 aug.	1 ex. tp.	Hbz.	30 sep.	1 ex.-N.	Noordwijk

In de 11 andere gevallen ging het om "grotere" pijlstormvogels:

9 sep.	1 ex.-N.	Hbz.	5 okt.	1 ex.-Z.	Hbz.
15 sep.	1 ex.-N., 1-Z.	Hbz.	20 okt.	1 ex.-Z.	Schev.
	1 ex.-Z.	Noordwijk	24 okt.	1 ex.-N.	Hbz.
23 sep.	1 ex.-Z.	Noordwijk	18 nov.	1 ex.-N.	Schev.
29 sep.	1 ex.-N.	Hbz.			
30 sep.	1 ex.-Z.	Schev.			

8.4. Jan van Gent - Sula bassana

De tweede helft van juli wordt de Jan van Gent bij de Hbz. wel opvallend regelmatig gezien. Behalve dat de soort dagelijks wordt opgemerkt zijn ook uren van meer dan 10 exx. bepaald niet uitzonderlijk. Aan de Waddenkust zowel als in Zuid Hollandse kustwateren worden daarentegen in het geheel geen abnormale aantallen vastgesteld. Augustus is al een maand waarin langs de gehele kust met ijzeren regelmaat Jan van Genten worden genoteerd, echter zelden meer dan 10 per uur. Eind augustus (27e) wordt aan de Hbz. een fouragerende groep van ruim 300 Genten geregistreerd. De eerste najaarsstormen in september brengen al belangrijk meer vogels in het zicht. 10, 11 en 12 sept. zijn de eerste goede dagen met, vooral aan de Hbz., honderden vogels per dag. De periode 10-30 september is een tijdvak waarin de aantallen voortdurend blijven oplopen langs de gehele Noordzeekust.

De eerste helft van oktober, veel minder winderig, vormt een 'pauze' in de passage. Een depressietijdvak vanaf de 16e okt. brengt daarna weer grotere aantallen in beeld. Opvallend is dat dit laatste in zekere zin niet geldt voor de Zuid Holl. kust. Eind oktober loopt het met de Jan van Gent af tot 'enkelingen' in november en slechts 5 waarnemingen in december (Hbz. 1x, Schev. 3x, Noordwijk 1x).

Enkele goede dagen dit najaar:

6 jul.	67 exx.-N. in 8 uur	Hbz.	16 okt.	296 exx.-N.	
11 sep.	153 exx.-N.			230 exx.-Z. in 11 uur	Hbz.
	165 exx.-Z. in 11½ uur	Hbz.	17 okt.	230 exx.-W. in 1 uur	
17 sep.	237 exx.-W. in 2 uur	Vliel.			Vlieland
19 sep.	194 exx.-W. in 1 uur	"	13 okt.	338 exx.-W. in 1 uur	"
16 okt.	227 exx.-W. in 3 uur	Tersch			

De grafieken 7.5 en 6. brengen de leeftijdsverhoudingen in beeld (naar geg. Hbz.). Goed zichtbaar is bijv. dat de beide doortrekkieken een verschillende opbouw qua leeftijden vertoonden. Half september bijna 30% onvolwassen vogels (ruim 30% eerste winter), half oktober meer dan 75% adulte vogels.

Zie verder 4.3. , 5.5. , 6.6. , 7.5. en 7.6. in dit verslag.

v.v. bespreking per soort

8.5. Aalscholvers

Aalscholver - Phalacrocorax carbo

Regelmatig langstrekkend, vooral in de maanden augustus en september. Meestal gaat het hier om solitaire exx., soms kleine groepjes. Weinig uren van meer dan 5 exemplaren. Twee grote groepen:

6 aug. 73 exx.-Z. Vlieland 8 okt. 63 exx.-Z. Katwijk

Kuifaalscholver - Phalacrocorax aristotelis

Zoals te doen gebruikelijk wordt er weer in een groot aantal gevallen melding gemaakt van zwemmende Kuifaalscholvers voor de Zuid Hollandse kust. Het lijkt er op dat de 40 meldingen betrekking hebben op tenminste vier verschillende exemplaren (IJmuiden en Scheveningen).

Langstrekkende vogels in de volgende gevallen:

7 aug. 1 ex.-N.	Shev.	8 en 29 sep., 3 en 8 okt. steeds
8 aug. 1 ex.-Z.	Shev.	1 exx.-Z. Schev.
15 aug. 1 ex.-Z.	Shev.	15 en 17 okt. 1 ex.-N. Westkapelle
1 ex.-N.	IJmuiden	15 dec. 1 ex.-Z. Schev.
24 aug. 1 ex.-N.	Hbz.	
30 aug. 2 exx.-Z.	den Helder	
1 sep. 1 ex.-Z.	Shev.	

8.6. Waadvogels

Blauwe Reiger - Ardea cinerea

Regelmatig waargenomen, vooral in Zuid Holland. Hierbij gaat het meestal om solitaire exemplaren, soms kleine groepjes. Eén exemplaar (Shev. 27 dec.) bleek bevuild met stookolie.

Purperreiger - Ardea purpurea

26 jul. 1 ex.-Z.	Shev.	20 sep. 1 ex.-Z.	Katwijk
19 aug. 1 ex.-Z.	Noordwijk		

Lepelaar - Platalea leucorodia

29 jul. 2 exx.-Z.	Shev.	10 okt. (!) 2 ad.-Z.	Shev.
-------------------	-------	----------------------	-------

Flamingo - Phoenicopterus ruber (?)

16 jul. 2 exx.-Z.	Noordwijk
-------------------	-----------

Ooievaar - Ciconia bicolor

22 sep. 1 ex. tp.	Westkapelle (dit ex. vertrekt op 23 sep. in zuidelijke richting.
-------------------	--

8.7. Zwanen

Knobbelzwaan - Cygnus olor

Zo nu en dan kleine groepjes voor de gehele kust gedurende het gehele najaar. Geen echte voorkeursrichting aanwijsbaar hoewel het grootste aantal groepen in zuidelijke richting passeert.

Wilde Zwaan - Cygnus cygnus

Alleen een aantal waarnemingen in het laatste kwartaal:

13 nov. 3 exx.-Z.	Hbz.	31 dec. 4-Z., 5-N.	Hbz.
20 dec. 4 exx.-Z.	Shev.	9 exx.-Z.	Shev.

Kleine Zwaan - Cygnus bewickii

Alleen enkele waarnemingen in het laatste kwartaal:

19 okt. 10 exx.-Z.	Hbz.	29 nov. 6 exx.-N.	IJmuiden
22 okt. 21 exx.-Z.	Hbz.	19 dec. 1 ex.-Z.	Shev.
26 okt. 2 exx.-Z.	Hbz.		

8.8. Ganzen

Rotgans - Branta bernicla

Eind september verschijnen de eerste Rotganzen voor de kust. De aantallen lopen snel op tot een kleine doortrek golf begin oktober, het duidelijkst

v.v. bespreking per soort

opgemerkt aan de Zuid Holl. kust.

1 okt. 1255 exx.-Z. in 8 uur Schev.

Verder in oktober, tot diep in november, blijven geregeld kleine groepjes Rotganzen zich in zuidelijke richting verplaatsen. De grote hoofdmoot passeert eind november. Nu worden de grootste aantallen bij de Hbz. geregistreerd.

25 nov. 8-13u. resp. 952-718-1128-832-480 exx. -Z. Hbz.

Hierbij werd aangetekend dat de ganzen op grote afstand van de kust vlogen zodat valt aan te nemen dat het in geval van de 900 ongedetermineerde ganzen ver voor de kust bij Scheveningen om dezeelfde soort ging. 9-12u. 116-438-339 Rotganzen -Z. +

370-430-100 ongedet. gans-Z. Schev.

Op 20 november werd bovendien een 'Witbuikrotgans' (*Eranta bernicla hrota*) gezien aan de Hbz. Voor zover zichtbaar resp. vermeld ging het in alle andere gevallen om de 'Zwartbuik' (*B.b. bernicla*). Zie verder 6.12. in dit verslag.

Brandgans - Branta leucopsis

In klein aantal langstrekkend in de maand december; 6 meldingen (3x Hbz., 2x Schev. en 1x Noordwijk) van groepen tot ten hoogste 90 exemplaren. Verder 1 oktobermelding: 1 okt. 1 ex.-Z. Schev.

Grauwe gans - Anser anser

Aan de Zuid Holl. kust werden vanaf eind augustus op gezette tijden groepen Grauwe Ganzen gezien. Zelden meer dan 25 exx. per uur. In totaal werden op 26 uren Grauwe Ganzen gezien bij Scheveningen en Noordwijk. A an de Hbz. worden slechts 5 groepen opgemerkt.

Kolgans - Anser albifrons

Passeert in betrekkelijk klein aantal, vooral langs de Zuid Holl. kust, in de maand december. Eén oktobermelding: 13 okt. 12 exx.-Z. Schev.

Rietgans - Anser fabalis

Evenals de Kolgans vrijwel uitsluitend waarnemingen in december maar dan in nog kleiner aantal (veel minder regelmatig).

Eén oktobermelding: 28 okt. 1 ex.-Z. Hbz.

Kleine Rietgans - Anser brachyrhynchos

Als Rietgans.

Eén oktober geval: 13 okt. 1 ex.-Z. Schev.

8.9. 'Diverse' eendachtigen

Bergeend - Tadorna tadorna

De maand juli staat eerst nog in het teken van de ruitrek richting Duitse Bocht. Hierna blijft de Bergeend te zien maar steeds in klein aantal; zelden meer dan 10 exx. per uur. Beste dagen:

8 jul. 9-12u. resp. 91-17-4 exx.-N. Hbz.

10 jul. 8-14u. resp. 19-17-53-15-45-37 exx.-N. Hbz.

14 jul. 6-9u. resp. 99-148-48-57 exx.-N. Hbz.

21 jul. 252 exx.-N. in 4 uren Hbz.

Tijdens deze ruitrek is aan de Hbz. naast eenvoudig de aantallen voor zover mogelijk de leeftijdsverhouding bepaald (sexratio in onvoldoende aantal gevallen). Gedurende de maand juli passeerden op elke juveniele vogel ongeveer 10 adulten. Later in het jaar blijken belangrijk veel meer jongen te worden gezien; aug en sep.: 1 ad tegen 7 juv. Zie verder 6.11. in dit verslag.

Nijlgans - Alopochen aegyptiacus

6 sep. 3 exx.-N. Schev.

v.v. bespreking per soort

8.10. Zwemeenden

Wilde Eend - Anas platyrhynchos

Regelmatische doortrekker, veelal in zuidelijke richting passerend. Aan de Hbz. worden vaak vrij grote aantallen zwemmende exemplaren op zee waargenomen, afkomstig van het achterland (speciaal na opening van het eendenjachtseizoen).

Krakeend - Anas strepera

Onregelmatig waargenomen soort, zelden meer dan 10 exx. per uur. Er is geen sprake van een duidelijke voorkeursrichting. Sexratio (naar gegevens Hb.) vrijwel steeds 1♂:1♀.

Wintertaling - Anas crecca

Regelmatische doortrekker gedurende het gehele najaar. Opvallend dat er van de voorkeursrichting aan de Z. Holl. kust (ruim 80%-Z.) aan de Hbz. niets te bespeuren valt. Uren van meer dan 10 exemplaren komen zelden voor. Opvallende waarnemingen:

20 aug. 107 exx. - in 2 uur Schierm. 29 sep. 104 exx. in 3 uur Schev.
9 dec. 144 exx. in 2 uur Castricum

Zomertaling - Anas querquedula

13 jul. 3 exx. -N. Hbz.	10 sep. 1 ex. -Z. Schev.
1 aug. 3 exx. -Z. Schierm.	13 sep. 1 ex. -Z. Hbz.
26 aug. 1 ex. -N. Hbz.	

Smient - Anas penelope

Regelmatische doortrekker in vrij klein aantal vanaf half augustus. De echt grote aantallen worden pas eind december vastgesteld onder invloed van de invallende winter (zie verslag nr. 16.). Overigens niet vaak meer dan 10 exx. per uur. Langs de Zuid Holl. kust is sprake van een duidelijke zuidwaartse verplaatsing gedurende sept., okt. en nov.; bij de Hbz. is geen duidelijk voorkeursrichting waarneembaar.

Pijlstaart - Anas acuta

Vanaf augustus in klein aantal voor de kust. Duidelijk minder regelmatig als bijv. een Smient. Een duidelijke voorkeursrichting is per deelgebied verschillend:

Z. Holl. + IJm. vrijwel alles richting Z.

Kondsosse vrijwel alles richting N.

Van de Waddenkust komen slechts twee waarnemingen (beide aug.).

Twee juliwaarnemingen: 28 jul. 1 ex. -N. Hbz.
29 jul. 2 exx. -Z. Schev.

Slobeend - Anas clypeata

Doortrekker in klein aantal gedurende het gehele najaar. Pas in november en december komen uren voor van meer dan 10 exx. Langs de Zuid Holl. kust een voorkeursrichting -Z., bij de Hbz. onduidelijk. Aan de Hbz. worden bovendien nogal eens ter plaatse zwemmende Slobeenden waargenomen, vermoedelijk afkomstig uit het achterland (speciaal na opening van de eendenjacht).

8.11. Duikeenden

Toppereend - Aythya marila

Onregelmatig doortrekkend vanaf eind augustus in klein aantal; zelden meer dan 10 exx. per uur. Van een voorkeursrichting is geen sprake.

Vroege meldingen: 19 jul. 3 exx. -N. Hbz.
8 aug. 4 exx. -W. Schiermonnikoog

Kuifeend - Aythya fuligula

Een algemenere doortrekker dan de Toppereend, bovendien gedurende het gehele najaar. Vooral een regelmatigiger passerende eendensoort hoewel

v.v. bespreking per soort

ook bij deze soort uren van meer dan 10 exx. zelden voorkomen. Verreweg de meeste waarnemingen worden in de laatste drie maanden van het jaar gedaan. Over het algemeen is er steeds sprake van een zuidwaartse verplaatsing.

Tafeleend - Aythya ferina

Tafeleenden passeren net iets minder regelmatig dan de voorgaande soort. Daarentegen komen regelmatigere groepen voor van meer dan 10 exx. Ook bij deze soort worden de meeste individuen gezien gedurende de maanden okt., nov. en dec. Waarnemingen in de overige drie maanden zijn echter verre van ongewoon.

Opvallende melding:

3 okt. 830 exx.-Z. in 2 uur Scheveningen.

Brilduiker - Bucephala clangula

Vanaf eind september worden zo nu en dan ook Brilduikers gezien. Zelden groepen van meer dan 5 exemplaren, vaak solitaire vogels. De voorkeursrichting is duidelijk zuidwaarts. Eerste exemplaren:

17 sep. 18-Z. Texel

29 sep. 3 exx.-Z. Hbz.

19 sep. 1 ex.-Z. Hbz.

3.12. "Zee"-eenden

IJseend - Clangula hyemalis

IJseenden worden vanaf eind oktober geregistreerd. Opvallend is dat van het totaal dit jaar 80% aan de Hbz. opgemerkt. Vrijwel alle waarnemingen worden in de maanden okt. en nov. gedaan;

Aan de Hbz. worden IJseenden gezien:

op 18, 21, 22, 24, 25, 27, 28 okt. en 4, 6, 9, 20, 28 en 29 nov.

Bij IJmuiden op 18 oktober en op Schier. op 17 oktober.

Daarnaast nog 4 decembermeldingen:

6 dec. 1 ex.-Z. Schev. 25 dec. 2 exx.-Z. Hbz.

9 dec. 1 ex.-N. Castricum 29 dec. 2 exx.-Z. Schev.

De verhouding ♂:♀ lijkt, naar gegevens Hbz., redelijk in evenwicht.

Eidereend - Somateria mollissima

Zoals gebruikelijk worden verreweg de meeste Eidereenden langs de Waddenkust gezien. Opvallend is een westwaartse trek golfje begin augustus als er langs de Hollandse kust nog ternauwernood Eiders worden opgemerkt! Op Schiermonnikoog en Vlieland zijn van 1-21 aug. uren van meer dan honderd eenden geen uitzondering. De tweede trek golf vindt half oktober plaats. Ook hiervan is aan de Hollandse kust niets te merken. De tabel uurfrequentieverdelingen (voor de Eidereend tab. 4.4.) geeft de verschillen aardig weer. Pas in het laatste kwartaal worden iets regelmatigere ook Eidereenden voor de Holl. kust gezien en dan met name aan de Hbz.

Goede dagen:

7 aug. 6-9u. 307-100-74 exx.-W. Schiermonnikoog

8 aug. 6-9u. 297-90-12 exx.-W. Schierm.

13 okt. 10-13½u. 210-450-639-165 exx.-W. Terschelling

20 okt. 8-13u. 288-70-60-20-53 exx.-W. Schierm.

Zie verder 4.4. en 6.7. in dit verslag.

Zwarte Zee-eend - Melanitta nigra

Opvallende verschillen komen aan het licht wanneer we de doortrekpatronen voor de Zwarte Zee-eend van de Wadden- en Hollandse kust gaan vergelijken (zie 6.8.). De grote doortrek golf in december zou ev. aan de Waddenkust kunnen zijn gemist door een te gering aantal waarnemingsuren maar in geval van de eerste golf (begin augustus) zijn de verschillen toch wel ongewoon. Het lijkt er sterk op dat "het noordelijk

v.v. bespreking per soort
 deel van de zuidelijke noordzee" (thv. de Waddenkust) begin augustus wordt bezet terwijl de eenden pas eind september massaal verder zuidelijk doordringen (onder invloed van een nieuwe stroom voor de Waddenkust?). In december dringt dan de hoofdmoot door in de zuidelijke Noordzee (dit jaar mogelijk onder invloed van de invallende winter, zie verslag nr. 16.).

Goede trekdagen:

Eerste golf medio augustus

8 aug. + 1400 exx. in 2 uur Vliet. 9 aug. 2443 exx. in 5 uur Tersch.
 2859 exx. in 3 uur Tersch. 1301 exx. in 4 uur Schierm.
 3641 exx. in 6 uur Schierm.

Tweede golf medio eind september

29 sep. 2674 exx. in 9 uur Hbz. 24 sep 352 exx. in 4 uur Texel
 2483 exx. in 10 uur Schev.

Derde golf medio begin december

8 dec. 779 exx. in 3 uur Hbz. 17 dec. 1776 exx. in 3 uur Hbz.
 15 dec. 1850 exx. in 2 uur Hbz. 25 dec. 2000 exx. in 3 uur Hbz.
 Plus een groot aantal in de laatste week van december (zie verslag nr. 16).

De aan de Hbz. bepaalde sexratio is weergegeven in grafiek 7.7. Het overschot mannetjes in de eerste vier maanden wordt ook op andere pos-
 ten aangetekend. Zo werd tijdens het hoogtepunt van de eerste trek golf
 op Terschelling bijvoorbeeld een verhouding van 20♂:1♀ genoteerd. Het
 is bekend dat de mannetjes, om te ruien, veel eerder, en meest in grote
 groepen, de zee opgaan dan de wijfjes. Het lijkt erop dat de verhouding
 later in het jaar iets recht getrokken wordt.
 Zie verder 4.4., 5.6., 6.8. en 7.7. in dit verslag.

Grote Zee-eend - *Melanitta fusca*

In de eerste maanden juli, augustus en september wordt de Grote Zee-
 eend nog maar zelden waargenomen. Half oktober worden de aantallen wat
 groter hoewel zelden meer dan 10 exx. per uur worden genoteerd. Opval-
 lend is dat tijdens het trek golfje van 23 okt. bij de Hbz. het groot-
 ste deel noordwaarts vliegt.

23 aug. 76 exx.-N., 12 exx.-Z. in 7 uur

Zie verder 6.9. in dit verslag.

8.13. Zaagbekken

Grote Zaagbek - *Mergus merganser*

Afgezien van de waarnemingen de laatste week van december worden
 slechts weinig Grote Zaagbekken voor de kust gezien.

29 nov.	2♀-Z.	Hbz.	8 dec.	1 ex.-Z.	Schev.
1 dec.	1♀-Z.	Hbz.	9 dec.	1♀ -Z.	Schev.
2 dec.	1♂-Z.	Hbz.	16 dec.	1♂ tp.	Schev.
3 dec.	4 exx.-Z.	Schev.	17 dec.	2♀ -Z.	Hbz.
7 dec.	9 ♂♂-Z.	Schev.		1 ex.-N.	Schev.

Middelste Zaagbek - *Mergus serrator*

Tot half september is de Middelste Zaagbek een onregelmatige ver-
 schijning voor de kust. Hoewel de soort daarna vaker wordt gezien
 komen uren van meer dan 10 exx. vrij zelden voor. Goede dagen:

14 okt. 49 exx.-Z. in 4 uur Tersch. 17 okt. 68 exx.-Z. in 5u. Schev.
 17 okt. 44 exx.-Z. in 4 uur Schierm. 26 nov. 64 exx.-Z. in 3u. Schev.

Nonnetje - *Mergus albellus*

Naast waarnemingen gedurende de laatste week van december:

20 dec. 2♂, 2♀ -N. Hbz.

v.v. bespreking per soort

3.14. Jagers

Grote Jager - Stercorarius skua

In juli al worden tamelijk regelmatig Grote Jagers opgemerkt;

15 jul. 4 exx.	Castricum	20 jul. 3 exx.	Hbz.
16 jul. 1 ex.	Noordwijk	26 jul. 1 ex.	Hbz.
17/18/22 jul. steeds 1 ex.	Schev.	31 jul. 1 ex.	Schiern.

Ook in augustus is de Grote Jager een tamelijk geregelde verschijning. In de maand september wordt de soort bijna dagelijks vastgesteld en in oktober nemen de aantallen weer vrij snel af. De soort werd slechts drie maal in november vastgesteld: 4, 5 en 17 nov. steeds 1 ex. Schev.

Van een voorkeursrichting is alleen aan de Waddenkust sprake (100% naar west of ter plaatse). In vrijwel alle gevallen gaat het om solitaire exx., zelden groepjes. Het is frappant hoe regelmatig de soort dit jaar ook in Zuid Hollands kustwater is gezien.

Goede dagen:

12 sep. 13 exx. -Z.	Schiern.	27 sep. 3-Z, 1-N, 2 tp	Hbz.
30 sep. 5-N, 2-Z.	Hbz.	16 okt. 3-Z, 2-N.	Hbz.

Op 21 sep. te Westkapelle en op 23 sep. te IJmuiden werden geringde Grote Jagers opgemerkt. In beide gevallen links een gele, rechts een witte kleurring.

Middelste Jager - Stercorarius pomarinus

Voornamelijk doortrekkend in de maand september. Vrijwel steeds solitaire exx. of kleine groepjes. De eerste Middelste Jagers werden al begin juli waargenomen (Hbz. 5x). Daarnaast slechts 10 nov. waarnemingen. Van de goed zichtbare passanten werd in 49 % van de gevallen 'lichte fase' opgetekend, in 45 % van de gevallen ging het om juveniele vogels. De resterende 6 % werd herkend als de (zeldzame) 'donkere fase'!

Kleine Jager - Stercorarius parasiticus

Hoewel de Kleine Jager gedurende de maanden juli en aug. al regelmatig werd gezien passeert het gros eind september, begin oktober zoals ieder jaar. Het was al met al geen bijzonder jaar voor deze soort, uurtotalen van meer dan 10 exx. werden weinig bereikt.

Goede dagen:

10 sep. 60 exx. in 9 uur	Hbz.	17 sep. 73 exx. in 11 uur	Schev.
11 sep. 92 exx. in 10 uur	Hbz.	30 sep. 97 exx. in 10 uur	Hbz.

Van de goed zichtbare Kleine Jagers voor de kust werden de volgende bijzonderheden opgetekend:

lichte fase	635x = 53 %
donkere fase	229x = 19 %
juveniel	345x = 28 %

Zie verder 4.5. , 5.7. en 6.13. in dit verslag.

Kleinste Jager - Stercorarius longicaudus

Vijf waarnemingen en drie vondsten:

1 sep. 1 subadult -Z.	Hbz.	C.J. Camphuysen
17 sep. 1 juveniel -Z.	Hbz.	C.J. Camphuysen, M. Platteeuw e.v.a.
19 sep. 1 adult -Z.	Ameland	E.V. Koopman
24 sep. 1 ex. -Z.	Texel	F.J. Maas
29 sep. 1 juveniel -N.	Hbz.	M. Platteeuw e.a.

Vondsten; 13 oktober 1 juv. Schoorl aan Zee, 1 ex. Petten en 1 juv. Terschelling (duinen).

v.v. bespreking per soort

8.15. Meeuwen

Grote Burgemeester - Larus hyperboreus

1 jul.-23 sep. 1 juv. tp Schev. 30 dec. 1 subad.? -N. Hbz.
 30 jul. 1 onv.-Z. Schierm. 31 dec. 1 eerste winter-N. Hbz.
 15 nov. 1 juv.-Z. Schev.
 2 dec. 1 eerste winter-N. Hbz.

Verder werd op 24 september te Scheveningen mogelijk een hybride meeuw *L. argentatus* X *hyperboreus* waargenomen.

Tabel totaal aantallen Algemene Meeuwen (naar telling Hbz.)

SOORT	--zuid			--noord			ter plaatse			TOTAAL
	juv.	ad.	tot.	juv.	ad.	tot.	juv.	ad.	tot.	
Gr.Mantelm. <i>L. marinus</i>	612	2305	3321	483	1694	2747	172	1094	1306	7.374
Kl.Mantelm. <i>L. fuscus</i>	305	5940	7664	69	1543	2111	6	407	522	10.297
Stormmeeuw <i>L. canus</i>	2437	12797	18009	1477	7839	10579	432	1451	1925	30.513
Kolmeeuw <i>L. ridibundus</i>	4467	19422	25602	225	2090	2316	75	1206	1388	29.306

Grote Mantelmeeuw - Larus marinus

(alleen Hondsbosse)

Vanaf begin september algemeen voor de kust. De Grote Mantel is qua voorkomen de tegenhanger van de Kleine Mantelmeeuw (vgl. 6.14. en 6.15.). Van een trek- resp. aankomstgolf is nauwelijks sprake. De aantallen nemen eenvoudig toe na verloop van tijd. De soort wordt gedurende het gehele najaar regelmatig vastgesteld. Een verhoogde activiteit van viskotters voor de kust t.h.v. de Hbz. eind oktober doet de aantallen fors oplopen tot soms zelfs honderden per uur. De verhouding onv.:adult is vrij constant 1:4.

Zie verder 6.14. in dit verslag.

Kleine Mantelmeeuw - Larus fuscus

(alleen Hondsbosse)

Na een normaal regelmatig voorkomen in juli en begin augustus volgen een aantal trekgolftjes gedurende eind augustus en de maand september. Hierna wordt de soort vrijwel niet meer vastgesteld. Goede dagen:

12 sep. 1450 exx.-Z. in 12 uur

17 sep. 1150 exx.-Z. in 9 uur

Het bepaalde 5 % onvolwassen vogels is vermoedelijk het gevolg van een consequente ondertelling daar ze bijzonder moeilijk van de jonge Zilvermeeuwen (*Larus argentatus*) zijn te onderscheiden. Bij de oude vogels ging het in 3 % van de gevallen om de Britse *Larus fuscus graellsii*; overigens werd *L.f.intermedius*.

Zie verder 6.15. in dit verslag.

Zilvermeeuw - Larus argentatus

Bijzonder algemeen voor de kust. Aantallen werden door geen van de posten genoteerd.

Stormmeeuw - Larus canus

(alleen Hondsbosse)

Als de Zilvermeeuw een bijzonder algemene soort aan onze kust. Aan de Hbz. werden (niet door alle waarnemers even consequent!) de aantallen bijgehouden. Duidelijke trekgolven zijn voor de Stormmeeuw niet aanwijsbaar. Wel werd de soort gedurende de maanden aug. en sep. opvallend wei-

v.v. bespreking per soort

nig gezien. Zie verder 6.16. in dit verslag.

Kokmeeuw - Larus ridibundus
(alleen Hondsbosse)

Het trekpatroon van de Kokmeeuw ziet er dit najaar wel bijzonder uit! Maar liefst zes trekgolven, verspreid over het gehele najaar.

eerste golf :	21-29 jul.	ruim 5000 exx.-Z.	6 % juv.
tweede golf :	20 aug.	ongeveer 3000 exx.-Z.	95 % juv.
derde golf :	10-15 okt.	2100 exx.-Z.	16 % juv.
vierde golf :	25 okt.-11 nov.	5000 exx.-Z.	4 % juv.
vijfde golf :	27 nov.-6 dec.	1800 exx.-Z.	4 % juv.
zesde golf :	30/31 dec.	2600 exx.-Z.	5 % juv.

Als bijzonderheid wordt verder op 8 oktober een mogelijke albino Kokmeeuw gezien (Texel, J. van Velzen).

Zie verder 6.17. in dit verslag.

Zwartkopmeeuw - Larus melanocephalus

Maar liefst 31 meldingen in de maanden juli en augustus. Het gaat hierbij vermoedelijk om ten hoogste 18 exemplaren. Zwartkopmeeuwen worden uitsluitend van de volgende posten gemeld: Hbz. (broedparen Schoorlse Duinen), Schev. (tp. exx. 's Zomers), Noordwijk en Katwijk.

Buiten deze beide maanden slechts twee (september) meldingen, t.w.:

17 sep. 1 ad.-Z.	Hbz.	26 sep. 1 ad.-N.	Hbz.
------------------	------	------------------	------

Dwergmeeuw - Larus minutus

Afgezien van losse waarnemingen gedurende vrijwel het hele najaar wordt een fraaie trek golf in de maand oktober geregistreerd. Toch zijn de aantallen Dwergmeeuwen bijzonder klein dit najaar! Nog niet de helft van het aantal in 1977 wordt bereikt.

Goede Dagen:	17 okt.	300 exx.-W.	in 5 uur Schierm.
	19 okt.	300 exx.-Z.	in 10 uur Hbz.
	23 okt.	275 exx.-Z.	in 6 uur Hbz.
	28 okt.	184 exx.-Z.	in 3 uur Schev.

Deze dagen staan in geen verhouding tot wat er normaal aan Dwergmeeuwen wordt vastgesteld. Ook in de maand december worden nog enkele Dwergmeeuwen waargenomen (Z. Hohl. 43x, Hbz. 40x, Waddenkust 2x)

Zie verder 4.6. , 5.8. , 6.18. , 7.8. in dit verslag.

In deze laatste grafiek valt bijvoorbeeld af te lezen dat een deel van de jonge vogels eerder passeert dan de oude. Toch worden er tijdens de trek golf van eind oktober nog bijzonder veel jonge vogels gezien verhoudingsgewijze. Normaal (?) zijn de beide jaargangen scherper gescheiden.

Vorkstaartmeeuw - Xema sabini

26 aug. 2 ad.-N.	Hbz. (C.J. Camphuysen)	30 sep. 3 juv.-Z	Schev. (C.
21 sep. 1 juv.-Z.	Hbz. (M. Platteeuw)	16 nov. 1 juv.-/Scharringa)	
			Z. (F. Jansen)
30 sep. 1 juv.-N.	Hbz. (P. Zwitser)	17 nov. 1 ad.-Z.	Schev. (G. Dumay)

Drieteenmeeuw - Rissa tridactyla

De Drieteenmeeuw was dit jaar wel opvallend talrijk in de maand juli. Zo werden op 16 juli, bij Noordwijk, 11 exx.-Z., 286 exx.-N. en 1840 exx. ter plaatse genoteerd. Hoewel deze dag als uitzonderlijk kan worden beschouwd komen uren van meer dan 20 exx. toch bijzonder regelmatig voor aan de Zuid Hollandse kust. Aan de Hbz. wordt de Drieteenmeeuw in juli wel net zo regelmatig maar in veel kleiner aantal (zelden meer dan 10 exx. per uur) vastgesteld. Aan de Waddenkust worden deze eerste na jaarsmaand slechts twee exemplaren gemeld! De gehele maand augustus

v.v. bespreking per soort

wordt de Drieteenmeeuw (in vrij klein aantal) voor de kust aangetroffen. In september worden, vooral aan de Z. Holl. kust weer grotere aantallen geteld. Goede Dagen:

9 sep. 180 -Z. in 2u. Westkap. 19 sep. 200 -W. in 4u. Ameland

15 sep. 200 -Z. in 3 avonduren Schev.

Ook in oktober en de maand november blijft de meeuw een geregelde verschijning, soms in vrij groot aantal. Beste dagen:

22 okt. 250 -N, 100 -Z. in 5u. Texel 4 nov. 680 -Z. in 3u. Texel

1267 -N in 9u. Hbz. 220 -Z. in 2u. Hbz.

23 okt. 500 -N in 4u. Hbz.

In december wordt de Drieteenmeeuw minder geregeld opgemerkt, zelden meer dan 5-10 per uur.

Zie verder 4.6. , 5.9. en 6.19. in dit verslag.

8.16. Sterns

Reuzenster - Hydroprogne caspia

7 jul. 1 ex.-Z. Schev. 14 aug. 1 ex.-Z. Schev.

28 jul. 1 ad.-Z. Hbz. 29 aug. 1 ex.-Z. Schev.

Noordse Stern/Visdiefje - Sterna paradisaea/hirundo

"Noordse/dieven" bleken dit jaar wel bijzonder talrijk langs te trekken. Het in tabel 3.1. vermelde totaal is het tweevoud (2,7x) van hetgeen over najaar '77 werd vermeld. Waar we dit aan zullen moeten toeschrijven is niet duidelijk. Het klakkeloos verwijzen naar dubbeltellingen komt mij iets té eenvoudig voor. Vooral in de eerste maand (juli) wil de trek in noordelijke richting wel eens sterk zijn. Zie hiervoor de verklaring van van Dijk (1978) in verslag nr. 13. Later, in de maand augustus vooral, wordt dan toch voor de grootste aantallen een zuidwaartse trekrichting vastgesteld. In onderstaand overzicht van de betere dagen is alleen zuid-gerichte trek weergegeven.

12 aug. 3800 -Z. in 10u. Schev. 19 aug. 2400 -Z. in 2u. Hbz.

15 aug. 3500 -Z. in 5u. Hbz. 20 aug. 5600 -Z. in 5u. Hbz.

19 aug. 3000 -Z. in 5u. Schev. 21 aug. 3000 -Z. in 3u. Hbz.

De laatste Noordse/dieven (meest juv. visdief!) worden in november

gezien: 5 nov. 1 juv. Noordse Stern-Z. Hbz., 8 nov. 1 juv. Visdief-Z.

Hbz., 16 nov. 1 ex.-Z. Noordwijk, 18/23/24 nov. 1 Visdief tp. IJmuiden.

De bij 7.9. opgegeven verdeling Noordse Stern:Visdief is vnl. gebaseerd op Schev. gegevens. Aangetekend hierbij dat zo nu en dan wel érg veel sterns werden gedetermineerd. Dat alleen de resultaten van de Zuid Hollandse kust werden gebruikt wil zeker niet zeggen dat deze het enige juiste beeld zouden geven. Determinatie blijft bijzonder moeilijk. Zie verder 4.7. , 5.11. , 6.20. en 7.9. in dit verslag.

Dougall's Stern - Sterna dougallii

5 aug. 1 ex.-Z. Scheveningen

Lachster - Gelochelidon nilotica

7 aug. 1 ex.-Z. Terschelling 16 aug. 2 exx.-Z. Schev.

11 aug. 1 ex.-N. Hbz. 24 sep. 1 ex.-Z. Texel

Grote Stern - Sterna sandvicensis

Ook het aantal Grote Sterns was dit jaar aan de forse kant. De grootste aantallen worden meestal in de ochtenduren genoteerd (bij Noordse/dief vaak 's avonds na een, ev. massale, noordwaartse trek in de ochtend).

Hoewel 's ochtends wel eens noord-gerichte trek wordt waargenomen treden dan in de regel géén "correctie"-vluchten 's avonds op.

Ook deze soort trekt voor het grootste deel de tweede helft van augustus door. Toch worden ook in september nogal eens forse aantallen gezien. Goede dagen:

v.v. bespreking per soort

10 aug. 8-10u. 923 -Z. Hbz. 20 aug. 6-10u. 1530 -Z. Hbz.
11 aug. 7-11u. 2153 -Z. Hbz. 26 aug. 6½-12½u. 1750 -Z. Hbz.
De laatste Grote Stern wordt op 28 oktober te Scheveningen gezien.
Zie verder 4.7., 5.10. en 6.21. in dit verslag.

Dwergstern - Sterna albifrons

Zelfs de Dwergstern werd weer wat meer gezien dan het jaar hiervoor.
De trek spitst zich toe tot twee golfjes, de eerste begin- de tweede
eind augustus.

4 aug. 35 -Z. in 3u. Hbz. 26 aug. 38-Z. in 3u. Schev.
20 aug. 90 -Z. in 4u. Hbz. 3 aug. 37-Z. in 3u. Schiermonnik.
Opvallend is dat de grootste groepjes vaak rond het middaguur passeren.
Na de tweede week van sep. worden nog maar zelden uurtotalen van meer
dan 5 exemplaren genoteerd. De laatste Dwergsterns worden op 16 okt.
aan de Hbz. en op 17 okt. bij Schiermonnikoog gemeld.
Zie verder 6.22. in dit verslag.

Zwarte Stern - Chlidonias niger

Vrijwel alle Zwarte Sterns worden in augustus t/m de eerste september-
week gezien. Zoals steeds worden er aan de Hbz. beduidend veel minder
vastgesteld dan aan de Zuid Hollandse kust én, dit jaar, de Waddenkust.
Goede trekdagen:

1 aug. 104 ex.-Z., 32-N. in 3u. N'wijk 19 aug. 210-Z. in 9u. Schev.
150 exx.W. in 2u. Schierm.oog 21 aug. 250-W. in 3u. Schierm.
15 aug. 81 -Z., 25 tp. in 1u. IJmuiden
16 aug. 66 exx.-Z. in 2u. IJmuiden
Ook bij deze soort passeren de grootste aantallen niet direkt na zons-
opgang maar vaak in de middag of zelfs 's avonds (bv. 21 aug. Schier.).
Zie verder 6.23. in dit verslag.

8.17. Alkachtigen

Alk/Zeezoet - Alca torda/Uria aalge

Op twaalf dagen in juli worden al "alk/zeekoeten" gezien. Voor zover ge-
determineerd gaat het hierbij om de Zeekoet (Uria aalge). Het duurt tot
begin september (m.u.v. 1 ex. op 27 aug., Hbz.) voor er weer enkelen
worden gezien. Het duurt nog tot oktober voor er met een zekere regelmaat
uren van meer dan 5 exx. gemaakt worden. Zowel langs de Zuid Hollandse
als de Waddenkust worden vrij weinig alk/zeekoeten gezien.

Beste dagen: 22 nov. 28 exx.-Z. in 4 uur Hbz.
27 nov. 43 exx.-N. in 4 uur Hbz.

Schaarse determinaties leveren een verhouding op van

1 alk : 4 zeekoet Hbz.
1 alk : 2 zeekoet Z. Holl.
1 alk : 3 zeekoet Waddenkust

Zie verder 6.24. in dit verslag.

N.B. Alken en Zeekoeten werden dit najaar relatief weinig dood gevonden.
Het voorjaar van '78 spoelden er bijv. belangrijk meer exemplaren aan.
In geval van de najaarsvondsten ging het in negen van de tien gevallen
om Zeekoeten (arch. N.S. '78)

Papegaaiduiker - Fratercula arctica

9 sep. IJmuiden, 16-21-22-24-27 okt. Hbz., 27 nov. Hbz., 23 okt. Schev.,
19 nov. Schev., 14 en 16 dec. Schev. Het gaat steeds om 1 exemplaar.

Kleine Alk - Alle alle

25 nov. 1 ex.-N. Hbz.

Zwarte Zeekoet - Cepphus grylle

8 sep. 1 ad. zkl.-N. Hbz. 16 sep. 1 wkl.-Z. Schev.
16 nov. 1 wkl.-Z. Schev.

v.v. bespreking per soort

8.18. Steltlopers

De trek van steltlopers in de nazomer en herfst is langs onze kust veel minder geconcentreerd dan bv. in april en mei. De waarnemingen in de tweede helft van het jaar hebben vrijwel steeds betrekking op solitaire exx. of kleine groepjes. In hoeverre deze waarnemingen representatief zijn voor het werkelijke trekgebeuren valt nog te bezien. In het volgende deel zal dan ook slechts bij een aantal soorten een korte kanttekening geplaatst worden.

Scholekster - Haematopus ostralegus

Zuidwaartse trek, alleen voor de Zuid Hollandse kust, in de periode jul. t/m september. Zo nu en dan zelfs enige honderden per uur. Aan de Hbz. is vrijwel uitsluitend sprake van heen- en weer vliegende vogels.

Kievit - Vanellus vanellus

Enkele dagen van goede zuidwaartse trek:

26 jul. 1500 Z. in 2u. Schev.	1 okt. 6600 Z. in 4u. Hbz.
1500 Z. in 4u. Hbz.	5 dec. 2750 Z. in 3u. Noordwijk
	6 dec. 1800 Z. in 5u. Schev.

Goudplevier - Pluvialis apricaria

Regelmatische passage in de maanden jul. en aug., meestal minder dan 10 exx. per uur. Daarna pas weer regelmatig in december. Beste dag:

6 dec. 190 exx. -Z. in 1u. Scheveningen

Zilverplevier - Pluvialis squatarola

Geregelde zuidwaartse trek in de periode aug. t/m oktober. Zelden grote groepen. Beste dag: 15 aug. 200 exx. Z. in 5u. Schev.

Bontbekplevier - Charadrius hiaticula

Regelmatische doortrekker van juli t/m september. Hierna nog slechts schaars. Laatste melding: 11 dec. Hbz. Goede dagen:

3 aug. 125 Z. in 3u. Schierm.	7 sep. 90 Z. in 2u. Westkapelle
15 aug. 75 Z. in 4u. Hbz.	

Steenloper - Arenaria interpres

Enige zuidwaartse trek in de maand juli. Overigens gaat het vrijwel steeds om heen- en weer vliegende troepjes, tp verblijvend op de kust.

Wulp - Numenius arquata

De Wulp vertoont enige zuidwaartse trek gedurende de eerste maanden. Zelden grote groepen, meestal solitaire exx. Grotere aantallen worden geregistreerd rond de koude-invalen in dec. Goede dagen:

7 dec. 220 -Z. in 2u. Schev.	8 dec. 145 -Z. in 2u. Hbz.
------------------------------	----------------------------

Zie verder verslag nr. 16.

Regenwulp - Numenius phaeopus

Regelmatische verschijning gedurende jul., aug. en sep., zelden meer dan 10 per uur. Laatste melding: 1 oktober, Scheveningen (1 ex. -Z.)

Rosse Grutto - Limosa lapponica

In iets groter aantal doortrekkend als de Regenwulp, in dezelfde periode. Hierna nog zo nu en dan waarnemingen tot eind december.

Oeverloper - Actitis hypoleucos

Van een luidruchtig trekvogeltje als de Oeverloper weten we in ieder geval zeker dat de nachtelijke trek veel omvangrijker is dan wij op zee zien passeren. Waarnemingen tot eind augustus van zuidwaarts vliegende groepjes. Ook regelmatig troepjes op het strand, soms oplopend tot meer dan 40 exx.

Tureluur - Tringa totanus

Eerst nog een betrekkelijk omvangrijke noord-gerichte trek in juli. Hierna overwegend zuidwaarts passerend in vrij klein aantal (zelden meer dan 25 per uur). Goede trek eind december (zie verslag nr. 16).

v.v. bespreking per soort

Kanoetstrandloper - Calidris canutus

Duidelijke zuidwaartse trek in augustus en september (regelmatig rond 50 exx. per uur). Hierna onregelmatig waargenomen in sterk wisselend aantal. /Opvallend: 4 nov. 240 Z. in 1u. Hbz.
390 Z. in 2u. Schev.

Bonte Strandloper - Calidris alpina

Aan de Hbz. wordt begin juli nog enige noordwaartse trek genoteerd. Hierna consequent een overheersende zuid-trek, vooral sterk in de maanden sep. en okt. Beste dag: 29 sep. 450 Z. in 8u. Hbz.
280 Z. in 5u. Noordwijk

Paarse Strandloper - Calidris maritima

Vanaf aug. in vrij klein aantal ter plaatse. Grotere groepen worden in nov. en dec. opgemerkt (tot 50 exx.). Weinig waarnemingen van passerende exemplaren.

Krombekstrandloper - Calidris ferruginea

Opmerkelijk groot aantal aan de Zuid Holl. kust. Vrijwel steeds van Schev. en Westkapelle. Alle waarnemingen in aug. en sep.

Blauwstrandloper - Calidris alba

Zuidwaartse trek van aug.-dec. Regelmatig groepen, tot enkele honderden exx., op het strand vanaf oktober.

Rosse Franjepoot - Phalaropus fulicarius

17 sep. 1 ex.-Z.	Schev.	23/24 sep. 1 juv. tp	Schev.
18 sep. 2 exx.-Z.	Ameland	30 sep. 1 ex.-Z.	Schev.
1 spec. tp	Schev.	23-25 nov. 2 exx. tp.	IJmuiden